תשובה מיטבית

טענה, ראיה ונימוק בשלושה סימנים

תשובה מיטבית עונה בדיוק על מה ששאלו, נשענת על הטקסט או על הנתונים, ומסבירה איך הם מוכיחים את מה שכתבנו. מי שקורא אותה מבין אותה גם בלי לראות את השאלה. זה נכון בספרות, בהיסטוריה, במדעים ובכל מקצוע.

01 שלושה סימנים בעיפרון

אחרי הכתיבה מסמנים את התשובה שלנו, ובודקים שכל סימן נמצא:

הטענה — קו ישר	**הראיה** — מסגרת	**הנימוק** — קו גלי
התשובה עצמה, שפותחת במילים מהשאלה	ציטוט קצר, נתון או פרט מהטקסט	איך הראיה מוכיחה את הטענה
עניתי בדיוק על מה ששאלו?	יש ראיה, ולא פסקה שלמה?	הסברתי למה הראיה מוכיחה?

02 מה מבקשת השאלה?

מסמנים את מילת ההוראה בשאלה, ובודקים אילו סימנים היא מבקשת.

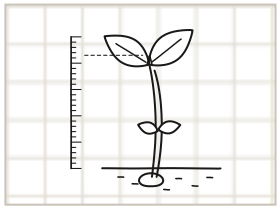
מילת ההוראה	מה היא מבקשת	הסימנים
מנו, ציינו, מי, מה, מתי	טענה וראיה, עם כל הפרטים שביקשו	
הסבירו, נמקו, מדוע	טענה, ראיה, ונימוק שמחבר ביניהן	
השוו	מה דומה ומה שונה, עם ראיה לכל צד	
האם אתם מסכימים? מה דעתכם?	עמדה, שתי ראיות, ונימוק לכל אחת	

03 ארבעה צעדים

1	**קוראים את השאלה**	מסמנים את מילת ההוראה. כמה דברים מבקשים?
2	**חוזרים לטקסט**	מסמנים את הראיה: ציטוט קצר, נתון או פרט.
3	**מנסחים בקצרה**	בעל פה או בראשי פרקים: טענה, ראיה, נימוק.
4	**כותבים ובודקים**	מסמנים את שלושת הסימנים, ומשלימים מה שחסר.

04 דוגמה פתורה, ממדעים

תלמידים גידלו שתילי שעועית בשתי קבוצות. קבוצה אחת עמדה ליד החלון, והשנייה בארון סגור. שתי הקבוצות קיבלו אותה כמות מים. אחרי שבועיים השתילים ליד החלון היו ירוקים, וגובהם הממוצע היה 14 ס"מ. השתילים בארון היו צהבהבים ודקים, וגובהם הממוצע היה 18 ס"מ.

קבוצה	מראה	גובה ממוצע, ס"מ
ליד החלון	ירוקים	**14**
בארון סגור	צהבהבים ודקים	**18**

השאלה: האם האור עוזר לשתילים לגדול? נמקו בעזרת הנתונים.

התשובה: האור עוזר לשתילים לגדול בריאים, גם אם הם נמוכים יותר. לפי הנתונים, השתילים ליד החלון היו ירוקים, ואלה שבארון היו צהבהבים ודקים. הצבע הירוק והגבעול העבה מראים ששתיל בריא, ולכן הגובה לבדו לא מוכיח שהשתיל גדל טוב.

פותחים במילים מהשאלה: כך התשובה ברורה גם לבד. אבל חזרה על השאלה בלי טענה היא עוד לא תשובה.

05 מתקנים תשובה

קוראים את הקטע, ואז את שלוש התשובות. רק אחת מהן מקבלת את כל הנקודות.

המקום החמישי. נועה התאמנה חודשיים לקראת אליפות הריצה. בהקפה האחרונה ראתה את דניאל, רץ מקבוצה אחרת, נופל ומחזיק את הברך. נועה האטה, עצרה לידו ושאלה אם הוא בסדר. רק כשהמדריך הגיע היא המשיכה לרוץ, וסיימה במקום החמישי. בדרך הביתה אמרה לה המאמנת: "מדליה לא קיבלת היום, אבל אני גאה בך." נועה חייכה, ואמרה שהיא לא מתחרטת.

השאלה: האם נועה הפסידה בתחרות? נמקו בעזרת הטקסט.

סמנו בכל תשובה את הסימנים שיש בה. מה חסר?

א	נועה הפסידה בתחרות, כי היא לא ניצחה בתחרות.	**מה חסר?**
ב	"מדליה לא קיבלת היום, אבל אני גאה בך." נועה חייכה, ואמרה שהיא לא מתחרטת.	**מה חסר?**
ג	נועה הפסידה במירוץ, אבל לא הפסידה במה שחשוב לה. לפי הטקסט, היא עצרה לעזור לדניאל וסיימה במקום החמישי, ובכל זאת אמרה שהיא לא מתחרטת. זה מראה שבשבילה לעזור למי שנפל היה חשוב יותר ממדליה.	**מה חסר?**

כתבו מחדש את תשובה א, עם טענה, ראיה ונימוק:

06 לפני שמגישים

- ☐ עניתי בדיוק על מה ששאלו, ופתחתי במילים מהשאלה.
- ☐ יש ראיה מהטקסט: ציטוט קצר, נתון או פרט. לא פסקה שלמה.
- ☐ יש נימוק שמסביר איך הראיה מוכיחה את הטענה.
- ☐ בשאלת עמדה: שתי ראיות, ולכל אחת נימוק.
- ☐ קראתי שוב, ובדקתי שהתשובה ברורה גם לבד.

למורה

מתאים לכיתות ז'-ט', בכל מקצוע שיש בו שאלות פתוחות. שלושת הסימנים הם טענה, ראיה ונימוק.

מפתח: תשובה א, קו ישר בלבד, והיא מעגלית: חוזרת על השאלה ולא מוסיפה. תשובה ב, מסגרת בלבד: ציטוט בלי טענה ובלי נימוק. תשובה ג, שלושת הסימנים.

מומלץ להדגים בקול על הדוגמה הפתורה, ואז לבנות יחד דוגמה מהמקצוע שלכם על אותה תבנית.

07 רוצים להמשיך? שלושה סימנים, הערכה המלאה

בהכנה בסטודיו: קודם מדברים, זזים ומסמנים, ורק אחר כך כותבים.

בקרוב בחנות של הסטודיו:
hut-mahshava.pages.dev/chanut/

- מצגת לשיעור הראשון, עם הערות למורה
- שבע פעילויות בתנועה, במשחק ובדרמה
- תרגול בשלוש רמות, השלישית מתאימה גם לחטיבה
- כלים לתלמידים: סימנייה וכרטיס בקרה
- מדריך למורה עם רצף שיעורים והתאמות